

Kursusbeskrivelse for Efterårssemesteret 2000

**Den Samfundsvidenskabelige
Basisuddannelse
Aalborg Universitet**

Indholdsfortegnelse

Indledning	5	Sociologisk metode - del 1-5	23
Introduktionsperioden P0	5	Del 1: Teori og Empiri	24
1. projektperiode P1	6	Del 2: Observation og Feltarbejde	24
Samfundsvidenskabeligt filosofikum	7	Del 3: Kvantitative metoder: Spørgeskema 1	24
Introduktion - Del 1-4	7	Del 4: Kvantitative metoder: Spørgeskema 2	24
Del 1: Hverdagsbevidsthed og erkendelse	7	Del 5: Kvalitative metoder: Interviewing	24
Del 2: Problemorienteret erkendelse	7	Statistik - del 1-6	25
Del 3: Problemer	8	Del 1: Introduktion til faget, dets muligheder og begrænsninger	25
Del 4: Om teorier	8	Del 2: Variabeltyper	25
Biblioteksintroduktion	9	Del 3: Udtryk for midte og spredning	26
Litteratursøgning	9	Del 4: Relative frekvenser og fordelinger	26
Informatikintroduktion	10	Del 5: Indeksering og tidsrækker	26
Introduktionskursus	12	Del 6: Hvad kan vi nu konkludere?	26
Intro-Informatik - Del 1 deltagelse obligatorisk	12	Kildekritik - del 1-4	27
Intro-Informatik - Del 2 deltagelse "frivillig"	12	Tekstanalyse - del 1 - 2	28
Gruppens psykologi	14	Argumentationsteori - del 1-3	29
Del 1: Teoretisk og praksisrettet indføring i projektgruppens fordele og ulemper	15	Videnskabsteori - del 1-5	30
Del 2. Øvelser i gruppens psykologi	16	Del 1: Rationalisme, empirisme og positivisme	30
Sociologisk teori - del 1-6	17	Del 2: Fænomenologi og hermeneutik	30
Generel sociologi - Introduktion- Del 1-3	17	Del 3: Marxisme, kritisk teori og funktionalisme	30
Del 1: Introduktion til sociologi	17	Del 4: Kritisk rationalisme og pragmatisme	30
Del 2: Modernitet, globalisering og risiko	17	Del 5: Opsamling og videnskabsteoretisk perspektivering	31
Del 3: Senmodernitet og identitet	18	Introduktion til formidling	32
Sociologisk teori - Arbejds- og Levevilkår - Del 3 - 6	18	Jura - Del 1-15	33
Del 4: Arbejds- og levevilkår i velfærdsstaten. Stat - marked og civilt samfund	18	Litteraturliste - efteråret 2000	37
Del 5: Social differentiering og uligheder med vægt på klasser og køn	18		
Del 6: Kultur, hverdagsliv og livsformer	19		
Gæsteforelæsninger	19		
Seminar om nyere, sociologiske teorier	19		
Metodekurser - del 1-26	21		

Kursusbeskrivelse - Efteråret

Indledning

Kurserne er en informationskilde og skulle helst virke som inspiration. Imidlertid vil I opdage at der ikke nødvendigvis er en direkte sammenhæng mellem jeres eget projekt og kurserne. Især fordi kurserne primært har til hensigt at strukturere de faglige stofområder f.eks. en introduktion til grundbegreberne i sociologi.

Kurserne og den litteratur I læser i forbindelse hermed vil præsentere jer for nogle (nye) begreber, begrebsanvendelser og for jer uvante tankegange. Og det er nu engang sådan, at jo større og tættere begrebsnet, man har inde i hovedet, jo mere kan man fange og huske. Det er en myte, at man kan få for meget fyldt på. I vil opdage at I efterhånden kan se flere og flere sammenhænge.

Der er nogle ting man ikke bare skal høre om, men som man bliver god til ved at øve sig. F.eks. fodbold og køre bil - og bruge videnskabelige metoder. Derfor vil der i forbindelse med nogle af metodekursusgangene være øvelser om eftermiddagen. Disse øvelser vil typisk foregå om eftermiddagen, fra kl. 12 til 16, i samarbejde med suppleringsgruppen. Opsamling heraf vil typisk foregå ved næste forelæsnings begyndelse. (se nærmere herom under de enkelte kursusgennemgange). Nærmere herom får du fra lærergruppen i din storgruppe.

Den litteratur, som er opgivet i litteraturlisten og anført til de enkelte kursusgange, er anbefalet litteratur, og forelæsningerne vil tage sit udgangspunkt heri. I kan forberede jer som I vil, blot i forbereder jer, men det er principielt universitetet uvedkommende hvordan i forbereder jer.

Introduktionsperioden P0

Introduktionsperioden, der omfatter *september måned*, har forskellige temaer i de forskellige storgrupper. Der vil blive afholdt introduktionsforelæsninger i jeres storgrupper den første uge i september.

Centrale kurser i introduktionsperioden i P0

De centrale kurser, som er fælles for alle, omfatter:

- *Samfundsvidenskabeligt filosofikum* (4 kursusgange).
- *Bibliotek-benyttelse (AUB)* (1 kursusgang)
- *Informatik* (gruppeøvelser i PC-rummene)
- *Gruppens psykologi* (2 kursusgange)

1. projektperiode P1

1. projektperiode P1 (ca. 1. oktober - 31. januar) starter efter ruskurset og slutter 31. januar. I denne projektperiode holdes der centrale kurser frem til ca. 1. december. Der ligger desuden 6 kursusgange i jura og øvelser i gruppens psykologi i januar 2001. De hører også med til P1.

Centrale kurser i 1. projektperiode

Sociologisk teori - del 1-6

- S Introduktion til sociologi
- S Modernitet, globalisering og risiko
- S Senmodernitet og identitet
- S Arbejds- og levevilkår i velfærdsstaten. Stat - marked og civilt samfund
- S Social differentiering og uligheder med vægt på klasser og køn
- S Kultur, hverdagsliv og livsformer

Metodekurser - del 1-25

- Sociologisk metode - del 1-5
- Statistik - del 1-6
- Kildekritik - del 1-4
- Tekstanalyse del 1-2
- Argumentationsteori - del 1-3
- Videnskabsteori - del 1-5 (*Samfundsvidenskabelige Filosofikum 5-9*)
- Introduktion til formidling

Jura - del 1-15

- Grundlagsproblemer - del 1-3
- Arbejdsret - del 4-9
- Statsret - del 10-15 (januar 2001)

Gruppens psykologi

Gruppens psykologi afholdes som en work-shop for ca. 50 personer ad gangen

Samfundsvidenskabeligt filosofikum

Introduktion - Del 1-4

Kursusholder Jes Adolphsen

Videnskabsteori - Del 5-9

Kursusholder Ulli Zeitler

Se nærmere beskrivelse heraf under metodekurserne: Videnskabsteori 1-5.

Formål

At give jer den første introduktion til det problemorienterede projektor-ganiserede universitetsstudium.

Forventet udbytte

I forventes efter disse forelæsninger at have en rimelig klar forestilling om, hvordan et projekt ser ud, og at kunne bruge begreber som "problem", "teori" og "metode". Og I skal i hvert tilfælde have en fornemmelse af, at det ikke er let at erkende.

Del 1: Hverdagsbevidsthed og erkendelse

Om forskellen mellem at gå i gymnasiet eller HF og studere på et universitet. Om forskellen på at studere for at blive socialiseret og studere for at erkende. Det centrale begreb vil være hverdagsbevidsthed. Og der vil være en introduktion til resten af forelæsningsrækken "samfundsvidenskabeligt filosofikum".

Litteratur

Adolphsen, Jes & Palle Qvist, *ABC i problemformulering, problemløsning og projektskrivning*. Gyldendal, side 4-20

Del 2: Problemorienteret erkendelse

Kort om "videnskab" og "videnskabsteori". En præsentation af hvorledes et problemorienteret projekt kan være opbygget, nemlig den model der præsenteres i ABC'en og "Problemer i videnskab", og dermed en første præsentation af begreberne "problem", "metode" og "teori".

Litteratur

Adolphsen, Jes & Palle Qvist, *ABC i problemformulering, problemløsning og projektskrivning*. Gyldendal, side 21-64.

Adolphsen, Jes, *Problemer i videnskab*, side 7-28.

Del 3: Problemer

Om hvad et problem er. Og den gode problemformulering. Og hvilken funktion den har i projektarbejdet.

Litteratur

Adolphsen, Jes & Palle Qvist, *ABC i problemformulering, problemløsning og projektskrivning*. Gyldendal, side 21-28 en gang til.

Adolphsen, Jes, *Problemer i videnskab*, side 29-35 og 65-72.

Del 4: Om teorier

Og om hvordan man afprøver, og hvordan man ikke kan afprøve dem. Om empiriens rolle.

Litteratur

Adolphsen, Jes, *Problemer i videnskab*, side 47-65 og 81-92.

Adolphsen, Jes & Palle Qvist, *ABC i problemformulering, problemløsning og projektskrivning*. Gyldendal, side 28-41 en gang til.

Supplerende litteratur

Nørreklit, Lennart & Jes Adolphsen: *Videnskabsteori*. AUC 1996 (kompendium).

Føllesdal, Dagfinn, Lars Walløe & Jon Elster: *Politikens bog om moderne videnskabsteori*. Politikens Forlag 1997.

Collin, Finn & Simo Køppe (red), *Humanistisk Videnskabsteori*, Danmarks Radio Forlaget 1995.

Biblioteksintroduktion

Hvordan kan jeg få optimalt udbytte af universitetsbiblioteket i mine studier ? - en orientering om bibliotekets Lærings Ressource Center

Under dit studie er Aalborg Universitetsbibliotek den centrale og væsentlige ressource i forbindelse med dit arbejde med at søge og indhente litteratur og information.

I en verden hvor mængden af information øges eksplosivt, er det vigtigt, at oparbejde en kompetence til at søge og udvælge information på en sådan måde, at det understøtter ens studiekrav og interesser optimalt.

Til det formål har vi på biblioteket oprettet et Lærings Ressource Center, hvor du og/eller din gruppe kan bestille tid og få hjælp til, hvordan man målrettet bruger bibliotekets forskellige muligheder til lige netop dit/jeres behov.

Tirsdag den 5. september vil vi fra biblioteket gerne inviterer dig til en orientering om, hvad vores Lærings Ressource Center kan tilbyde dig - samt hvordan og hvornår du med fordel kan inddrage Lærings Ressource Centeret i dit studiearbejde.

Herudover vil biblioteket gerne inviterer dig til en rundvisning på Aalborg Universitetsbibliotek, tidspunktet for denne rundvisning fremgår af dit skema.

Yderligere oplysninger om biblioteket og dets Lærings Ressource Center kan fås på: www.aub.auc.dk

Litteratursøgning

1. At finde litteratur er gruppens eget ansvar, men man kan bede vejlederen om hjælp.
2. Vejlederen kan måske henvise til andre vejledere eller andre personer ved specielle spørgsmål.

Informatikintroduktion

Formål

Kommunikation er nøgleordet for informatik. Formålet er, at den studerende opnår grundlæggende færdigheder i moderne metoder og teknikker til at søge, bearbejde og formidle oplysninger ved hjælp af edb i studie af samfundsvidenskabelige problemer. Informatikintroduktionen er delt i to.

Under 1. del af introduktionskurset registreres du som bruger og orienteres om det lokale system. Den afholdes umiddelbart ved semesterstart. Den første del er du i praksis nødt til at deltage i, da det er her du får tildelt brugernavn og systemadgang. Første del gentages kun for studerende, der er rimeligt forhindret grundet sygdom eller lignende. Det er derfor vigtigt, at du nøje aflæser opslåede skemaer med mødetidspunkt. Sørg for at reservere det angivne tidsrum i kalenderen, så der ikke træffes aftale med vejledere eller andre.

For den anden del er deltagelse frivillig. Du kan vælge mellem følgende muligheder:

- A - Introduktion til brug af e-mail og søgning på internet
- B - Introduktion til videregående tekstbehandling, d.v.s. opsætning, automatisk sidenummerering, indholdsfortegnelse o.a.
- C Introduktion til regneark (evt. database) til beskrivende statistik.
- D - Introduktion til opbygning af egne hjemmesider.

Du kan kun vælge eet af kurserne. Hvert kursus har en varighed af 2 timer. Det er en introduktion som hjælp til selvhjælp. Der afholdes normal ikke deciderede kurser i programbrug udover ovennævnte.

Programbrugen på basisuddannelsen drejer sig primært om tekstbehandling til rapportskrivning samt regneark som hjælpemiddel til fremstilling af tabeller, diagrammer og modeller. Formålet søges helt overvejende opnået som en integreret del af projektarbejdet med trykte og elektroniske håndbøger som hjælpemiddel.

Den studerende bør opnå grundlæggende færdigheder indenfor edb, såsom at

- Kunne fremstille projektrapporter med opsat tekst, tabeller og grafik med tidssvarende tekstbehandlingsudstyr.

- Forstå de basale sider af datamaters funktion og virkemåde og herunder benytte denne viden til effektivisering af sin anvendelse
- programmell og maskinell
- samt til korrekt formulering af servicebehov overfor edb- medarbejdere.
- Kunne anvende avanceret regnearksprogrammel til hurtig fremstilling af

statistiske tabeller og grafik, elementære statistiske teknikker såsom krydstabulering

- Have kendskab til modelkonstruktion, simulering og optimering
- Kunne orientere sig i blandede edb-miljøer og forbundne systemer og herunder kunne benytte kommunikationsprogrammel.
- Have kendskab til databaser, herunder kunne søge, sortere og finde relevante oplysninger i korrekte databaser.

Programmer

Der anvendes grafiske brugerflader baseret på Windows95 og integreret kontorprogrammel. Til elektronisk post benyttes Eudora. Anti-virus programmer kan frit kopieres til hjemmebrug. Der er adgang til at søge information, dels OECDdata og DSTB (Danmarks Statistiks Tidsseriedata-Base) over lokalnettet, dels litteratursøgning med universitetsbibliotekets søgesystem AUBOLINE, dels ude i verden over Internet med Netscape.

Hjælp til Selvhjælp

Der er udarbejdet et skræddersyet elektronisk hjælpemateriale. Det er meningen af dette materiale skal kunne fungere som hjælp til selvhjælp. Materialet er indrettet efter de anvendte programmer på uddannelsen. Der bruges ikke ret mange kursustimer på området. Det er derfor vigtigt, at man selv kommer hurtigt i gang.

Til systemproblemer er der brugerassistance. Brugerassistancen har ikke til opgave at hjælpe med brugerprogrammel. Der er brugerrum i nordfløjen på 2., 4. og 5. etage, samt sydfløjen på 3. etage. Der vil normalt være brugerassistance dagligt. Hossein Gorgin er fast medarbejder. I travle perioder er der desuden studentermedhjælp.

Elektronisk hjælpemateriale / Litteratur

Hjælpemateriale tilgås fra henvisning på skærm. Det ligger på lokalnettets drev P:. Her placeres også hjælpefiler, eksempler m.v. der er anvendt i det trykte materiale. Materialet kan udskrives til printer, hvis trykt kopi ønskes. Hjælpematerialet vil også kunne findes via studiets egen webside.

Andet materiale

I brugerrum kan være anbragt vejledninger. Information fra IC1&2 Systemet drives af Informatikcenter ved Institut 1 og - 2, IC1&2. Over internet kan hentes informationer herfra. I Netscape angives under Location:
<http://www.socsci.auc.dk/ic1og2/>

Introduktionskursus

Intro-Informatik - Del 1

deltagelse obligatorisk

Kursusholdere: Edbmedarbejdere samt studentermedhjælpere

Deltagerne får "kørekort" i form af varigt individuelt brugernavn. Studerende, der ikke deltager, får ikke brugernavn. Meningen med introduktionskurset er at sikre at brugerne af systemet har den mest nødtørftige viden om korrekt adfærd i netopkoblede systemer.

Da fejlbetjening er hyppigste grund til problemer, er deltagelse i kurset en forudsætning for at få brugernavn, og dermed adgang til systemet.

Introduktionskursus afvikles i den første semesteruge. Undervisningen afvikles i edb-rum med 1 underviser til hver projektgruppe. Alle gange medbringes papir og skriveredskab. Tid og sted angives ved opslag.

Ved fremmøde til første del underskrives edb-erklæring og brugerkort med brugernavn udleveres. Ellers vil du ikke kunne få adgang til edb på Basis. Ved udeblivelse, grundet sygdom eller lignende, rettes omgående henvendelse til Steen Ørndorf, rum 423, Strandvejen 19.

Intro-Informatik - Del 2

deltagelse "frivillig"

Kursusholdere: Steen Ørndorf samt studentermedhjælpere

A - Introduktion til brug af e-mail og søgning på internet

Har du ikke prøvet at bruge nettet anbefales dette kursus.

B - Introduktion til videregående tekstbehandling

d.v.s. opsætning, automatisk sidenummerering, indholdsfortegnelse o.a. Kurset er rettet mod dem, der godt kan skrive, redigere og printe en tekst med en tekstbehandler, men ikke ved noget om sideopsætning, skrifttyper m.v. Har du ikke denne viden, kan du spare mange timers arbejde ved at deltage.

C - Introduktion til regneark

(evt. database) til beskrivende statistik. Kurset er rettet mod dem, der ikke kender til arbejde med regneark. Først og fremmest lærer du at fremstille grafer og udføre enkle statistiske beregninger. Er der tilstrækkeligt mange interesserede (med forudgående kendskab til regneark), kan der oprettes særlige hold om brug af databaseprogram til arbejde med spørgeskemaer.

D - Introduktion til opbygning af egne hjemmesider

Kurset er rettet mod brugere, der er godt kendt med brug af nettet, og edbvante. Du behøver dog slet ikke at være nogen nørd.

Afvikles efter ruskursus. Nærmere tid og sted angives ved opslag.

Undervisningen afvikles i edb-rom med 1 underviser til hvert hold. Alle gange medbringes papir og skriveredskab.

Du kan kun vælge 1 kursus. Ville du gerne have haft flere må du prøve at trække på hjælpsomheden i din projektgruppe og blandt brugerne i edbrummene. Du vil også kunne arbejde dig frem selv ved brug af kursusmaterialet på nettet.

Tilmelding til storgruppesekretær inden ruskursus

Med den begrænsede mængde udstyr er der snævre grænser for, hvor meget tid udstyret kan beslaglægges til kurser. Vær venligst opmærksom på, at edbrummene ikke er tilgængelige for anden brug, mens der afholdes kurser. Der er dog aftenåbent. I travle perioder er der udvidet åbningstid.

Gruppens psykologi

Kursusholder Søren Keldorff

Hvad er "teambuilding"?

"Team-begrebet er hentet fra sportens verden, hvor det betyder et mindre antal personer, som er stærkt afhængige indbyrdes - og hvor de hver især spiller en helt særlig, kompetent rolle i teamet i forhold til det fælles mål" (Belbin, 1998)

"Succésgrupper sammensættes af medlemmer med sans for kreativitet og medlemmer med sans for logisk beslutning og styring. Dertil kommer en række andre evner og egenskaber: evnen til at holde energien og stemningen oppe i gruppen, evnen til at hente ressourcer ind og evnen til at være skeptisk og kritisk. Kombinationen af alle disse egenskaber er ikke tilfældig - og der er kombinationer, der direkte må frarådes, især den at have for mange af samme slags i en gruppe." (Keldorff & Nibe. Når krage ikke søger mage. S.13).

Projektarbejde i grupper på basisuddannelsen - eller med et moderne ord "teamwork"- er en væsentlig del af træningen til studieegnethed på AAU. Kvalifikationen ligger faktisk i at kunne fungere i en gruppe eller at kunne fungere som en del af et team. Et velfungerende team er som de ovenstående citater antyder et spørgsmål om at balancere de rette individuelle evner sammen til et stærkt hold, så både individer og hold fungerer optimalt. Det er ikke noget man bare kan i forvejen. Det skal trænes og læres gennem erfaring. Intet kan erstatte de erfaringer, som I selv gør i grupper. Derfor er basisårets gruppedannelser så vigtige.

Den første gruppe, I kommer i, er den såkaldte P0-gruppe, der er administrativt sammensat. Den kan man derfor være mere eller mindre heldig med, men allerede efter en måned skal I selv til at danne nye projektgrupper - efter fælles interesse, efter kan-lide eller andre kriterier. Hvad skal man så gå efter? Hvilke erfaringer har man gjort sig i introduktionsperioden? Kunne man lide den rolle eller placering, man fik i P0-gruppen? Eller vil man helst undgå at komme i nogle særlige problemer, som opstod der? Og hvad gør man så for at undgå dem?

Mange spørgsmål melder sig, men det med at få en gruppe til at fungere godt - såvel fagligt som socialt - er et af de helt store og klassiske på basisuddannelsen. I en del grupper forsømmer man fra første færd at stille krav til hinanden, at få vedtaget visse fælles "færdselsregler". Gnidninger og irritationer kan så hobe sig op, hvis man ikke sørger for at få "luftet ud" med jævne mellemrum. Ja, bare det at kommunikere hensigtsmæssigt med hinanden, så alle forstår det

samme ved en beslutning eller en aftale i gruppen kan erfaringsmæssigt volde store problemer, så i starten "liden tue vælter stort læs".

Til gengæld er der ikke tvivl om at den kompetence, I lærer ved at kunne arbejde i grupper, er guld værd, når I en gang skal søge job. Det behøver man kun slå op i en søndagsavis for at se: "der lægges betydelig vægt på ansøgerens evne til at indgå i et team" og lignende formuleringer. Arbejdsmarkedet efterspørger i dag netop de kvalifikationer, der kan læres gennem projektarbejde i grupper.

I sportens verden, hvor team-metaforen er hentet fra, har man trænere eller "coaches" til at hjælpe et hold til bedre resultater, til at skifte spillere ind og ud og afprøve nye kombinationer. På basisuddannelsen vil I derimod sjældent opleve at jeres vejledere går meget aktivt ind, hvis der er problemer i gruppen. Det kan man beklage. Men sådan er det altså. I vil i stort omfang være henvist til at løse problemerne selv. Og det kan også lade sig gøre. Ja, det har kunnet lade sig gøre for næsten utallige projektgrupper gennem de foregående 25 år. Mislykkede grupper er heldigvis en undtagelse, men de optræder, især hvis de forsømmer opmærksomheden på gruppeprocesserne.

I den forbindelse er det ikke en dårlig idé at få ideer og gode råd ved at følge kurset i GRUPPENS PSYKOLOGI, som består af to forelæsninger først i september og et øvelsesprogram i januar næste år.

Forelæsningerne tager udgangspunkt i konkrete undersøgelser af projektgrupper på basisuddannelsen (se under litteratur) - den seneste er såmænd kun et år gammel. Derudover vil en del af den mere almene teori om gruppers funktion blive gennemgået - ligesom I vil blive præsenteret for og få lejlighed til at udfylde den første test om hvilke stærke og svage sider I selv som individer bibringer en gruppe.

Del 1: Teoretisk og praksisrettet indføring i projektgruppens fordele og ulemper

Forelæsninger den 6. og 8. september. Jvf. kursusplanen.

Formål

At give en første introduktion til en forståelse af gruppens funktion og hvordan man forebygger dens problemer.

Litteratur

Keldorff, Søren. Tæt på en gruppe - en projektgruppes besvær og succés. Edupax, 1999

Keldorff, Søren & Nibe, Mads. Når krage ikke søger mage. Edupax, 1999

Supplerende litteratur

Lennéer-Axelsson & Thylefors. Arbejdsgruppens psykologi. Reitzel, 1993.

Del 2. Øvelser i gruppens psykologi

I januar 2001 afholdes i holdform en række øvelser i gruppepsykologi, se i kursusplanen, hvornår din gruppe skal have øvelserne).

Formål

Gennem en række, klassiske socialpsykologiske øvelser og tests at "føle nogle typiske gruppeproblemer på kroppen" for at kunne bruge disse erfaringer proaktivt i basisuddannelsens mest afgørende gruppe, P2-gruppen med henblik på at opnå et godt eksamensresultat.

Om indholdet

På en række udenlandske universiteter er man begyndt at tage teambuilding endog meget alvorlig, idet metoder med bevidst sammensætning af grupper har vist sig tilfældighedsprincippet langt overlegent. Mads Nibe og jeg har ladet os inspirere af disse overbevisende forsøg bl.a. til vores eget forsøg på basisuddannelsens årgang 98 - offentliggjort i "Når krage ikke søger mage", hvor vi brugte Belbins metode til at sammensætte 10 projektgrupper, der ifølge teorien skulle præstere bedre end 10 tilfældigt sammensatte grupper. Og selvom resultaterne ikke er éntydige om fordelene ved at sammensætte grupper på den måde, er der trods alt så mange positive resultater at vi foreslår alle grupper at lave en Belbin-test og diskutere deres proces løbende. Alle vil i øvelserne få lejlighed til at teste deres egen Belbin-type med henblik på at kunne danne P2-gruppe - bevidst om egen Belbin-rolle og især, hvilke typer der eventuelt mangler i gruppen.

Litteratur

Keldorff, Søren & Nibe, Mads. Når krage ikke søger mage. Edupax, 1999.

Sociologisk teori - del 1-6

Kursusholdere: Jens Chr. Tonboe og Ann-Dorte Christensen

Grundlitteratur til kurset

Andersen, Heine (1998) (red.): *Sociologi - en grundbog til et fag*. København: Hans Reitzels Forlag. (Forkortet HA).

Giddens, Anthony (1997) *Sociology*. London: Polity Press. (Forkortet AG1).

Giddens, Anthony (2000) *En løbsk verden*. København: Hans Reitzel. (Forkortet AG2).

Tonboe, Jens (2000) *Forelæsningsnoter til Generel Sociologi*. AAU: Den samfundsvidenskabelige Basisuddannelse. (Forkortet JT).

Generel sociologi - Introduktion- Del 1-3

Kursusholder Jens Chr. Tonboe

Formål

At introducere sociologiens baggrund, genstandsfelt og formål, samt væsentlige aktuelle problemstillinger.

Forventet udbytte

Forelæserne skal danne baggrund for forståelse og anvendelse af teoristoffet til projektarbejdet i første semester samt, sammen med kurset i sociologisk metode, levere konkret samspil til kurserne i filosofikum-videnskabsteori (1. semester) og teorihistorie (2. semester).

Del 1: Introduktion til sociologi

Definition(er) af sociologi, sociologien og samfund – historisk og aktuelt, hovedtraditioner og grundbegreber.

Litteratur

JT: Forelæsningsnoter til Generel Sociologi.

AG1: Kapitel 1.

HA: Kapitel 1.

Del 2: Modernitet, globalisering og risiko

Hvad ligger der i begrebet om den moderne verdens globalisering?

Hvad betyder det for vores hverdagsliv?

Hvad ligger der i begrebet risikosamfund? Er det en del af globaliseringen?

Og hvad betyder det for os?

Litteratur

AG2: En løbsk verden, Kap. 1-2.

Del 3: Senmodernitet og identitet

Forandring og opfindelse af *traditioner* som grundlag for nye identiteter.

Hvad betyder opbrud i *familie-, arbejdsliv og hverdagsliv* for dannelse, ændring – eller opløsning – af identitet?

Litteratur

AG2: En løbsk verden, Kap. 3-4

Sociologisk teori - Arbejds- og Levevilkår - Del 3 - 6

Kursusholder Ann-Dorte Christensen

Formål

- At give en generel introduktion til centrale problemstillinger i tilknytning til arbejds- og levevilkår.
- At opbygge en forståelse for centrale sociologiske teorier og empiriske undersøgelsesfelter.
- At opbygge en forståelse for baggrund og sammenhæng i centrale brydnings- og forandringstendenser i det danske samfund.

Forventet udbytte

Skabe overblik over de mest grundlæggende sociologiske teorier og problemstillinger i tilknytning til temaer inden for arbejds- og levevilkår samt opbygge analyseredskaber til brug i projektarbejdet.

Litteratur til kurset

Andersen, Heine (1998) (red.) *Sociologi - en grundbog til et fag*. København: Hans Reitzels Forlag (2. reviderede udgave) (Forkortet HA)

Giddens, Anthony (1997) *Sociologi* (3. ed.) London: Polity Press. Third edition. (Forkortet AG)

Del 4: Arbejds- og levevilkår i velfærdsstaten. Stat - marked og civilt samfund

Introduktion til overordnet forståelse af struktureringen stat, marked og civilt samfund. Hvad ligger der i “de tre sfærer”, og hvordan har de udviklet sig i forhold til fx det offentlige og det private område? Introduktion til den danske velfærdsmodel, der sammenlignes med andre velfærdsmodeller i Europa.

Litteratur

HA-kap.8; HA-kap 9

Del 5: Social differentiering og uligheder med vægt på klasser og køn

Hvad betyder social differentiering? Hvad er lighed? Hvorfor findes der forskellige idealer om lighed? Udover at diskutere disse spørgsmål introduceres der til forskellige tilgange til analyse af samfundets differentieringer i forhold til klasser og køn.

Litteratur

HA-kap 5; AG-kap 10

Del 6: Kultur, hverdagsliv og livsformer

Hvad er kultur og hvordan undersøger man kulturelle fænomener? Hvordan undersøger man hverdagslivet og hvad skaber sammenhæng i vores dagligdag? Der introduceres til to forskellige tilgange: hverdagslivstilgangen og den strukturelle livsformsanalyse. Der tages afsæt i og trækkes paralleller til de tidligere behandlede differentieringsteorier.

Litteratur

HA-kap.14; AG-kap.4

Gæsteforelæsninger

I tilknytning til de 6 forelæsninger er der arrangeret 2 gæsteforelæsninger:

Mandag den 9/10 fra 13-15: Kriminalitet og Samfund

v/Professor Flemming Balvig, sociolog og dr.jur., fra Retsvidenskabeligt Institut, Københavns Universitet.

Onsdag den 11.10 fra 13-15: Social arv i forhold til uddannelsessystemet.

v/Erik Jørgen Hansen, professor på Danmark Pædagogiske Universitet

Seminar om nyere, sociologiske teorier

v/Per Salomonsen

For særligt interesserede udbydes endvidere 5 seminarer, om nyere, sociologiske teorier, som kan bruges i projektet

Litteratur til seminarrækken

Ritzer, George: *Sociological Theory*. 5.ed. MacGraw-Hill. 2000-08-21

Wright, Georg Henrik von: *Myten om fremskridtet*. Munksgaard 1994

Bourdieu, Pierre. Bourdieu 1: *Af praktiske grunde. Omkring teorien om menneskelig handlen*. Reitzel 1997

Bourdieu, Pierre. Bourdieu 2: *Centrale tekster inden for sociologi og kulturteori*. Akademisk Forlag 1998

Andersen, Heine og Lars Bo Kaspersen red.: *Klassisk og moderne samfundsteori*. Reitzel 1997

Bøgerne kan købes eller lånes på bibliotek. Alle de nævnte afsnit ligger til selvkopiering hos sekretærerne. Alle seminarer foregår i lokale 202 Strandvejen 19.

Torsdag den 12. oktober klokken 12.00:

Vi mødes og fordeler opgaver. Seminarerne holdes, således at studenter forbereder et oplæg, der bagefter diskuteres med underviser og deltagere. Opgaverne fremgår af det følgende.

Onsdag den 25. oktober klokken 13.00 – 15.00

Samtidige teorier om modernitet. Risikosamfundet. Macdonaldisering (vægt på kvantitet i stedet for kvalitet). Globalisering eller amerikanisering af verden?

Litteratur

Ritzer. Part 4 From Modern to Postmodern Social Theory (and Beyond). *Contemporary Theories of Modernity*, side 553-586.

Onsdag den 1. november klokken 13.00 – 15.00

Modernitet. Myten om fremskridtet. Det internationale teknosystem og nationalstaten.

Litteratur

von Wright. Myten om fremskridtet, side 25-64. Teknosystemet, nationalstaten og naturen, side 11-123.

Onsdag den 8. november klokken 13.00 – 15.00

En samtidig teoretiker, der bygger bro mellem det objektive og det subjektive, d.v.s. mellem Durkheim og Marx på den ene side og Weber på den anden side: Pierre Bourdieu.

Det sociale rum og kampen om magten.

Litteratur

Ritzer. *Habitus and Field*, side 530-541.

Bourdieu 1. *Socialt rum og symbolsk rum*, side 15-31.

Bourdieu 2. *Socialt rum og symbolsk magt*, side 52-69.

Onsdag den 15. november klokken 13.00 – 15.00

Mere om Bourdieu og den samtidige respekt for den objektive struktur og det subjektive, handlende jeg.

Litteratur

Andersen red. Pierre Bourdieu, side 330-348.

Bourdieu I. I statens ånd. Det bureaukratiske felts opkomst og struktur, side 97-133.

Metodekurser - del 1-26

Beskrivelse metodekurserne

Når man skal finde ud af noget, er det vigtigste at tænke sig om og bruge sin fantasi. Men igennem videnskabens historie har der udviklet sig nogle måder, at finde ud af noget på, som synes at være gode: Videnskabelige *metoder*.

En metode er en fremgangsmåde. Og fremgangsmåder er altid fremgangsmåder til at opnå noget bestemt. Så der findes mange videnskabelige metoder til at opnå forskellige ting i forbindelse med den proces det er at lave videnskab eller blive klogere.

Der er metoder til at fremskaffe "data" eller kontrollere data andre har fremskaffet (sociologisk metode); der findes metoder til at læse bøger og andre dokumenter(kildekritik); der findes metoder til at regne noget ud eller slutte sig frem til noget nyt (argumentationslære), der findes metoder til bygge modeller o.s.v.; og der findes metoder til at opbygge et helt projekt eller en videnskabsproces (en del af det man kalder videnskabsteori).

Formål

Kursets sigte er, at gøre jer metodebevidste. Det vil sige, at kurset gerne skulle gøre jer følsomme overfor, at metoderne er vigtige og til en vis grad bestemmende for, hvordan de opnåede resultater kommer til at se ud.

Teorier er løsninger på teoretiske problemer, mens metoder er fremgangsmåder til at finde teoretiske problemer, til at finde løsningerne eller, til at kontrollere relevansen og troværdigheden af disse løsninger.

Så det er vigtigt at have in mente, at teorier og metoder er to vidt forskellige ting: Det ene er svar på nogle spørgsmål, teorierne, det andet er måder man eventuelt kan finde disse svar på (metoderne). Det bliver først rigtigt indviklet når det viser sig at de forskellige metoder hviler på forskellige teorier, ligesom teorierne til en vis grad (men ikke nødvendigvis) er bestemt af de metoder der er brugt til at finde teorierne.

Forholdet mellem teori og metode kan være indviklet, men i dette kursus fokuseres der på metoderne, fremgangsmåderne. Og metoder er metoder til mange ting.

Man kan måske undre sig over at der i dette kursus ikke undervises i økonomisk metode, politologisk metode, juridisk metode, historisk metode o.s.v.. Vi har skåret kagen på en anden måde: Økonomisk metode kan være indsamling af

(værdi)data, indsættelse af disse i en model og ræsonneren i denne model; juridisk metode består essentielt i at man har nogle (rets)kilder, man holder et problem op imod. Retkilderne (love etc.) er sjældent dækkende for problemet, hvorfor man da må ræsonnere (f.eks. bruge analogislutninger) for at afgøre problemet.

Historisk metode består essentielt i kildekritik og ræsonneren. Etc. Men at undervise i metode efter de traditionelle fagopdelinger, ville ganske vist give mulighed for at forstå en speciel fagjargon, men ville være en indsnævring af den metodiske fantasi og at besværliggøre en forståelse af, hvorfor metoderne ser ud som de gør.

Sociologisk metode - del 1-5

Kursusholder Gunnar Scott Reinbacher

Formål

Kurset skal introducere til de vigtigste begreber, problemer og metoder, som er forbundet med empirisk sociologisk arbejde. Introduktionen omfatter både viden/kendskab og erfaring/øvelse.

- Hvordan kommer man fra problemstilling og teori via metode til data- og tilbage igen? Er der, og skal der altid være, en sammenhæng? Hvad styrer hvad?
- Hvordan konstruerer, og bruger, vi de vigtigste sociologiske måleinstrumenter/metoder, og hvad sker der, når vi anvender dem i praksis?
- Hvordan bruger/analyserer vi de data, instrumenterne giver os? Hvad ser vi, og hvad ser vi ikke (efter)?

Forventet udbytte

Kurset skal sætte de studerende i stand til at belyse en typisk problemstilling indenfor temaet Arbejds- og Levevilkår med mere eller mindre selvproduceret empirisk materiale og/eller vurdere empirisk materiale, andre har produceret, i forhold til forskellige problemstillinger. Endelig skal kurset danne en naturlig overgang/helhed mellem kurset i sociologisk teori og kurset i beskrivende statistik.

Øvelser i projektgrupper

Der vil til de fleste kursusgange være efterfølgende øvelser ift. opgaver, som stilles i kurset. Disse øvelser laves så vidt muligt i samarbejde med suppleringsgruppen. Ved den efterfølgende forelæsning vil der blive samlet op på øvelserne ved at udvalgte grupper fremlægger sine resultater. Dog vil der til del 5 blive samlet op på gruppeøvelserne af vejlederne. Nærmere herom fra lærergruppen i din storgruppe.

Litteratur til kurset

Giddens, Anthony (1997) *Sociology*. London: Polity Press. (Forkortet: AG).
Thomas Harboe-Jepsen (1999) *Indføring i sociologisk metode* (2. udgave). København: Samfundslitteratur. (Forkortet: H-J).

Supplerende litteratur

Andersen, Ib (1999) *Den skinbarlige virkelighed*. København: Samfundslitteratur.

Nielsen, Peter (1998) *Produktion af viden*. København: Teknisk Forlag.

Salomonsen, Per (1995) *Grundlæggende metodebegreber i sociologi*. København: Akademisk Forlag.

Del 1: Teori og Empiri

Hvad vil det sige at observere og måle "virkeligheden"? Hvordan kommer vi fra problemstilling og teori til metode og data? Hvordan ser en normal undersøgelsesplan ud?

Litteratur

H-J: Kapitel 1, 2, 5. AG: Kapitel 20 (s. 537-42).

Del 2: Observation og Feltarbejde

At bruge øjne og ører kreativt - skjult eller åbent, passivt eller aktivt. Stærke og svage sider, etiske problemer mv. Dokumentation. Øvelser.

Litteratur

H-J: Kapitel 3 (s. 28-32), AG: Kapitel 20 (s. 542-3, 548-51)), samt eksempel materiale til øvelserne hos storgruppeseekretæren.

Del 3: Kvantitative metoder: Spørgeskema 1

Valg af undersøgelsesform. Fastlæggelse af emne og mål. Udformning af spørgeskema og spørgsmål, Udvælgelse af respondenter. Oplæg til øvelse.

Litteratur

H-J: Kapitel 3 (s. 23-28, 33-38), 4, 6 og 7. AG: Kapitel 20 (s. 543-48).

Del 4: Kvantitative metoder: Spørgeskema 2

Analyse og brug af data. Variable og sammenhænge mellem dem. Sammenhænge ift. hypoteser og teorier. Variable ift. begreber. Datas udsagnskraft og rækkevidde. Oplæg til øvelser.

Litteratur

H-J: Kapitel 10 og 11.

Del 5: Kvalitative metoder: Interviewing

Begrundelser for valg af konkret spørge- og dialogform. Valg af tema og respondenter. Forskellige fremgangsmåder/interviewformer. Registrering, bearbejdning og brug af data. Datas rækkevidde - generaliseringsproblemet. Etiske problemer med følsomme oplysninger.

Litteratur

H-J: Kapitel 8 og 9.

Statistik - del 1-6

Kursusholder: Jan Holm Ingemann

Formål

Kurset er en første introduktion til redskabsfaget statistik med to hovedformål:

- S at bibringe de studerende en række grundbegreber, der sætter dem i stand til kritisk at fortolke anvendelse af statistik i samfundsvidenskabelig sammenhæng
- S at bibringe de studerende forudsætninger for at anvende simple, statistiske redskaber i relation til samfundsvidenskabeligt projektarbejde

Formålet indfries dels gennem forelæsninger og dels gennem praktisk anvendelse af statistik i relation til projektarbejdet.

Opbygning

Kurset består af seks forelæsninger. Det forudsættes, at de studerende har basal forståelse for anvendelse af regneark og database-programmer. Ved kurset vil der løbende blive refereret til, hvorledes beregninger og grafiske afbildninger kan foretages ved anvendelse af LOTUS 123.

Litteratur

Som grundbog anvendes Ingemann, Jan Holm, 1999, *Introduktion til statistik for samf-basis*, 2. udgave, Aalborg (købes i boghandelen). Nedenfor henvises til de kapitler, der forudsættes læst forud for hver lektion. Med hensyn til forberedelse henvises endvidere til bemærkningerne i bogens forord. Som supplerende litteratur anvendes *Statistisk tiårsoversigt*.

Lektionerne

Del 1: Introduktion til faget, dets muligheder og begrænsninger

- S forholdet mellem beskrivende og teoretisk statistik
  - S statistik som redskabsfag i samfundsvidenskaberne
  - S videnskabelige udsagn og statistisk operationalisering
- I bogen læses kapitel 1 og 2.

Del 2: Variabeltyper

- S oversigt over variabeltyper
  - S optælling og grafisk fremstilling
- I bogen læses kapitel 3, 4 og 5.

Del 3: Udtryk for midte og spredning

S middelværdi, median og modus

S varians og standardafvigelse

I bogen læses kapitel 6 og 7.

Del 4: Relative frekvenser og fordelinger

S beregning af relative frekvenser via kontingenstabellen

S forskellige fordelinger

I bogen læses kapitel 8, 9 og 10.

Del 5: Indeksering og tidsrækker

S om indeksering og beregning heraf, herunder prisindeks

S om tidsrækker og beregning af glidende gennemsnit

I bogen læses kapitel 11.

Del 6: Hvad kan vi nu konkludere?

S om forholdet mellem statistiske og samfundsvidenskabelige forklaringer

S pålidelighed og gyldighed

Lektion 6 indeholder en opsummering af 2-5 med særlig fokus på spørgsmål om, hvorledes man drager konklusioner ud fra sit materiale. I bogen læses kapitel 14.

Deltagerne opfordres endvidere til at orientere sig i bogens kapitel 12 og 13.

Kildekritik - del 1-4

Kursusholdere: Knud Knudsen

Formål

Arbejdet med kilder er en væsentlig del af ethvert projekt. Kilder er det materiale, I skal analysere i projekternes empiriske afsnit. Kurset vil give Jer en første indsigt i, hvordan I kan arbejde med empirien. Kurset vil tage udgangspunkt i de spørgsmål, som er mest relevante for projektarbejdet og give jer en grundlæggende indsigt i kildekritiske begreber, problemstillinger samt basale redskaber til kildearbejdet.

Kurset er både teoretisk og praktisk orienteret. I fire forelæsninger bliver grundlæggende kildekritiske problemstillinger og begreber introduceret og diskuteret med udgangspunkt i et udvalg af konkrete eksempler.

Øvelser i projektgrupper

Færdigheder i at arbejde med kilder kræver øvelse og erfaring. I tilslutningen af kurset vil der for interesserede være øvelsesopgaver, hvor I får mulighed for at anvende de redskaber, I har hørt om i forelæsningerne.

Litteratur

Clausen, H. P. *Hvad er historie*, Jørgen Paludans Forlag, 1999

Seminarer

I forlængelse af de 4 forelæsninger, vil der blive afholdt en seminarrække, hvor spørgsmål til de enkelte kursusgange bl.a. vil blive gennemgået. Tid og sted herfor vil blive oplyst senere.

Tekstanalyse - del 1 - 2

Kursusholder: Erik Christensen

Formål:

At give nogle redskaber til bedre at læse, forstå og kritisk forholde sig til forskellige typer af tekster man møder i de samfundsvidenskabelige studier.

Forventet udbytte:

Forelæsningsne skal gøre de studerende i stand til at nå ud over blot at kunne referere en tekst og normativ tilslutte sig eller afvise en teksts holdninger. Man skal være i stand til lave en nær-analyse af en tekst - dens sagsforhold, struktur, forudsætninger, synsvinkel og argumentationsform samt en analyse af dens samfundsmæssige kontekst (kommunikations- og magtforhold) og funktioner (også kaldet en diskurs-analyse).

Litteratur:

Jensen, Leif Becker, 1997, *Indføring i tekstanalyse*, Roskilde Universitetsforlag.

Foss, Sonja K, 1996, *Rhetorical Criticism. Exploration & Practice*, Second Ed. Illinois: Waveland press.

Litteratur til de to kursus-gange

1. gang læses hele Leif Becker Jensens bog - og særlig grundigt kap. 1 og 3.
2. gang læses Foss: Kap. 1 og 2 samt kap. 8 (Ideological Criticism) og kap. 9 (Metaphoric Criticism).

Argumentationsteori - del 1-3

Kursusholder: Hans Götzsche

Forelæsningsne giver en introduktion til grundlæggende begreber inden for den del af argumentationsteori og -analyse der handler om ikke-formelle argumenter. I formel logik formaliserer (d.v.s. strukturerer på en kontrolleret måde) man tankemæssige slutninger, ofte ved hjælp af symboler, men i ikke-formel logik og argumentationsteori ser man på hvorledes argumenter i naturlige sprog er forbundet med hinanden.

Argumenter er en del af vores liv. Når noget ikke er selvindlysende for vores samtalepartner, så beder vi om nogle argumenter - også selvom vi måske ikke bruger ordet argument, men omskriver det på forskellige måder. Og når vi får præsenteret argumenterne, så repræsenterer disse de tankemæssige slutninger som den anden synes er relevante i sammenhængen. I almindelig snak mellem mennesker er der meget andet end argumenter; vi kan jo udtrykke følelser og meninger. Men hvis noget bliver afgørende, som f.eks. i politik, videnskab, eller i en diskussion om hvor skabet skal stå, så griber vi til argumenter. For at kunne gennemskue egne og andres argumentation kan det være en fordel med kendskab til argumentationsteori.

I forelæsningsne vil blive brugt nedenstående grundbog, og der vil blive givet danske eksempler. Det er en forudsætning for at kunne følge med i forelæsningsne at bogen og det danske eksempelmateriale er læst. Det danske eksempelmateriale ligger til selvkopiering hos storgruppeseekretærene.

Litteratur

Walton, Douglas N., 1989, *Informal Logic: A Handbook for Critical Argumentation*, Cambridge University Press.

Videnskabsteori - del 1-5

Kursusholder Ulli Zeitler

Formålet med denne forelæsningsrække er at gøre de studerende bekendt med de vigtigste videnskabsopfattelser og sætte dem istand til at identificere ulige videnskabssyn (teorier og metoder) både i relation til egen og ved vurdering af andres forskning. Kurset skal således give et grundlag for at de studerende kan foretage en videnskabsteoretisk perspektivering af deres projekter og til at oparbejde en erkendelseskritisk holdning til eksisterende forskning.

Del 1: Rationalisme, empirisme og positivisme

Moderne videnskabsopfattelser bygger på en lang erkendelsesteoretisk tradition, hvor filosoffer har diskuteret grundlaget for vores erkendelse, bl.a. spørgsmålet om hvorvidt erkendelse primært bygger på sanseerfaringer (empirisme) eller på fornuften (rationalisme). Disse forskellige erkendelsessyn præger også forskellene i vor tids videnskabsopfattelser.

Den første forelæsning redegør for det rationalistiske og empiristiske/positivistiske videnskabssyn og deres karakteristiske teoretiske og metodiske antagelser. Selvom disse videnskabsopfattelser har været udsat for megen kritik har de stadig en betydelig indflydelse på den aktuelle forskning.

Del 2: Fænomenologi og hermeneutik

Den fænomenologiske og hermeneutiske videnskabsforståelse udvikledes i bevidst afgrænsning fra positivismen. Desuden markerer den en besindelse på den humanistiske og samfundsvidenskabelige forsknings særlige karakter og metodiske behov. I denne anden forelæsning redegøres for fænomenologiens og hermeneutikens karakteristiske teori- og metodeforståelse og forskellene til positivismen og rationalismen tydeliggøres.

Del 3: Marxisme, kritisk teori og funktionalisme

Marxismen, rationalismen og hermeneutikken har været vigtige kilder for fremkomsten af en kritisk samfundsvidenskab, som sætter spørgsmålstejn ved videnskabens neutralitet, betoner den emancipatoriske interesse og skærper bevidstheden omkring sociale og økonomiske systemers betydning for vidensproduktionen. Disse indsigter præger hhv. den kritiske teorier (Frankfurterskolen) og til dels funktionalismen. 3. forelæsning handler om disse efterkrigsteorier.

Del 4: Kritisk rationalisme og pragmatisme

I den 4. forelæsning tages hånd om Karl Poppers såkaldte kritiske rationalisme og falsifikationisme, der forstår sig både som et opgør med positivismen (verifikationismen) og mod metafysiske, ideologiske videnskabsopfattelser, som f.eks. marxismen (den dialektiske materialisme) og psykoanalysen. En anden af de nyere teorier er pragmatismen, som har en del ligheder med problemorienteret forskning. Til slut berøres kort postmodernismens indflydelse på videnskabs-teorien og videnskabspraksis.

Del 5: Opsamling og videnskabsteoretisk perspektivering

I den 5. forelæsning opsummeres de behandlede teorier og de forsøges sammenlignet med henblik på bl.a. metodesyn, sandhedsopfattelse, empiri og virkelighedssyn. I anden del af denne forelæsning gives en række eksempler på, hvordan kendskabet til disse videnskabsopfattelser kan anvendes til en videnskabsteoretisk perspektivering af projektopgaver. Gode og mindre gode eksempler fra tidligere projekter gennemgås.

Litteratur

Nørreklit, Lennart & Jes Adolphsen, 1996, *Videnskabsteori*, AUC (kompendium).

Introduktion til formidling

Kursusholder: Jes Adolphsen

Formål

Det klart skrevne er det klart tænkte. Denne lille introduktion skal give jer et mere letlæseligt produktsprog, det sprog i formidler til andre i.

Forventet udbytte og indholdet i hovedtræk

Øvelse gør mester.

Forelæsningen kan give jer nogle råd til at øve jer efter. Råd om genrer, disposition, afsnittenes og sætningernes opbygning og ordvalg.

Litteratur

Foruden nogle sider til selvkopiering, vil jeg anbefale Jørgensen, Peter Stray (1998) *Klart sprog i universitetsopgaver*, Samfundslitteratur.

Rienecker, Lotte og Peter Stray Jørgensen (1999) *Opgaveskrivning på videregående uddannelser. En lærerbog*. Samfundslitteratur, specielt, kap.10.

Jura - Del 1-15

Kursusholder Claus Haagen Jensen

Formål

- At introducere juraen (eller "retsvidenskaben") som fag - både med hensyn til genstand og metoder
- At bibringe jer kundskaber og anvendelsesfærdigheder vedr. retsstof inden for nogle udvalgte områder.

De to nævnte formål er tæt sammenhængende på den måde, at det første formål næppe kan indlæres på et rimeligt niveau uden inddragelse af retsreglerne på specifikke felter. Det vil sige, at også den undervisning, som umiddelbart angår særlige områder, har til formål at introducere juraen som fag.

Som særlige retsområder i kurset er valgt dels emner fra statsretten og dels hovedtræk af den kollektive arbejdsret. Baggrunden for valget af netop disse felter er den opfattelse, at disse i særlig grad vil være nyttige for arbejdet på basisuddannelsen - enten i det pågældende eller det følgende semester. Desuden vil de pågældende områder tillige i forskellig grad være af betydning for overbygningsuddannelserne.

Det er altid vanskeligt præcist at angive, til hvilket niveau en indlæring skal ske. Det kan forhåbentlig tydeliggøre det tilstræbte niveau lidt at sige, *at den studerende ved kursets afslutning forventes at være i stand til at løse praktiske forekommende retlige problemer indenfor de udvalgte retsområder*. Det vil sige, at der principielt satses på en anvendelsesfærdighed, men dette må ikke få den studerende til at overse, at sådan færdighed forudsætter en betydelig viden om og forståelse af stoffet.

Indhold i hovedtræk

- a) En generel behandling af nogle centrale grundlagsproblemer i juraen. Her tages navnlig spørgsmål op om, hvad "ret" er, og hvad der karakteriserer "den juridiske metode".
- b) Hovedtræk af den kollektive arbejdsret, dvs. de regler der gælder om kollektive overenskomster og organisationernes indgåelse og håndhævelse af sådanne. Bl.a. belyses spørgsmål om retten til at blive medlem af en arbejdsmarkedsorganisation, om fredspligt og konfliktret og om arbejdsgiverens såkaldte "ledelsesret". I sidstnævnte sammenhæng behandles bl.a. forbudet mod at diskriminere ud fra kønskriterier.
- c) Udvalgte statsretlige emner. Disse omfatter for det første de vigtigste regler om de øverste statsorganer i Danmark, dvs. folketinget, regeringen og domstolene. For det andet dækkes, hvordan Danmark i retlig forstand er

knyttet til det internationale samfund i almindelighed og specielt til EF. For det tredje belyses nogle spørgsmål om menneskerettigheder. Udgangspunktet tages her i den danske grundlov, men også internationale regler om menneskerettigheder inddrages, navnlig den europæiske menneskerettighedskonvention. Delelementet menneskerettigheder behandler især ytringsfriheden, organisationsfriheden og den personlige frihed.

Undervisningsform

Kurset afholdes overvejende i form af forelæsninger. I timerne vil der dog også være et element af øvelser, idet I forventes at indgå i en diskussion om konkrete opgaver af samme type som dem, der stilles ved evalueringen. Under forelæsningerne anvendes OH-plancher.

Lektionsoversigt

Del	Emne	Litteratur
1	Grundlagsproblemer 1 - Teorier om "ret" - Retskilder	Forelæsningsplancher.
2	Grundlagsproblemer 2 - Fortolkninger af skrevne bestemmelser - Bevisproblemer	Forelæsningsplancher
3	Grundlagsproblemer 3 - De retlige sanktioner	Forelæsningsplancher
4	Arbejdsret 1 - Arbejdsretten - begreb og retskilder - Arbejdsmarkedets organisationer	- Ruth Nielsen, Lærebog i Arbejdsret, 7. udg., 1998, s. 19-41 og 63-92
5	Arbejdsret 2 - Kollektive overenskomster - Fredspligtens udstrækning	- Ruth Nielsen, anførte sted, s. 93-128

6	Arbejdsret 3 Konflikter på arbejdsmarkedet - faglig voldgift - arbejdsretten	- Ruth Nielsen, anførte sted, s. 129-56
7	Arbejdsret 4 - Ledelsesretten, navnlig diskriminationsforbud	- Ruth Nielsen, anførte sted, s. 157-61 og 199-228
8	Arbejdsret 5 - Arbejdsgiverens ledelsesret, fortsat	- Ruth Nielsen, anførte sted, s. 161-69 og 277-90
9	Arbejdsret 6 - Opsamling på Arbejdsret 1-5	
10	Statsret 1 - Statsrettens begreb og særpræg - De øverste statsorganer i Danmark - Statsorganernes funktioner	- Plancher s. 10-16 - Haagen Jensen & Nørgaard, Administration og Borger, Matr.-saml. A, s.129-48 - UfR 1996 1300H, dom om grundlovens § 20, Matr.saml. A, s. 51 - UfR 1998 800H, dom om grundlovens § 20, Matr.saml. A, s. 57 - UfR 1999 841H, "Tvinddommen", Matr.saml. A, s. 72 - Opgave nr. 2
11	Statsret 2 - Statsfunktionerne fortsat - Danmark i det internationale samfund - Om folkeretten og dansk rets forhold til folkeretten - Om EU-retten - EU's institutioner og disses hovedfunktioner	- Plancher, s. 13-21 - Ruth Nielsen, Lærebog i Arbejdsret, 7. udg., 1998, s. 48-62 - Opgave nr. 4

12	Statsret 3 - EU's retsakter - Forholdet mellem EU-retten og dansk ret - spørgsmål om umiddelbar anvendelighed m.v.	- Plancher, s. 18-22 - Ruth Nielsen , anførte sted - Van Gend en Loos-dommen, Matr.saml. A, s. 89 - Marshall-sagen, Matr.saml. A, s. 113 - Opgave nr. 5
13	Statsret 4 - Generelt om menneskerettigheder - ytringsfriheden	- Plancher, s. 23-25 - Henrik Zahle, Menneskerettigheder, 2. udg., 1997, s.15-86
14	Statsret 5 - Fortsat om ytringsfrihed - Forsamlingsfrihed - Foreningsfrihed	- Plancher, s. 25-29 - Zahle, anførte sted, s. 113-41 - Grønjakkesagen, Matr.saml. B, s. 66 - UfR 1980 1037 H, Pinicillin-svinene, Matr.saml. B, s. 55 - Rutili-sagen, Matr.saml. B, s. 35 - Opgave nr. 6
15	Statsret 6 - Den personlige frihed - Opsamling på det statsretlige stof	- Plancher, s. 29-31 - Zahle, anførte sted, s. 205-35 - Opgave nr. 7

Litteraturliste - efteråret 2000

Nedenstående er minimumslitteratur som anbefales læst i forbindelse med forelæsningerne, da kurserne tager sit udgangspunkt heri.

Samfundsvidenskabeligt filosofikum og videnskabsteori

Adolphsen, Jes, *Problemer i videnskab*, Aalborg Universitetsforlag.

Adolphsen, Jes & Palle Qvist, 1995, *ABC i problemformulering, problemløsning og projektskrivning*, Gyldendal.

Nørreklit, Lennart & Jes Adolphsen, 1996, *Videnskabsteori*, AUC, kompendium

Supplerende litteratur

Føllesdal, Dagfinn, Lars Walløe & Jon Elster, 1997, *Politikens bog om moderne videnskabsteori*. Politikens Forlag.

Collin, Finn og Simo Køppe (red.), 1995, *Humanistisk Videnskabsteori*. Redigeret af Danmarks Radio Forlaget.

Gruppens psykologi

Keldorff, Søren, 1996, *Tæt-på-en-gruppe - en projektgruppes besvær og succés*. Edupax.

Nibe, Mads & Søren Keldorff: 1999, *Når krage ikke søger mage*, Edupax.

Supplerende litteratur

Lennéer-Axelsson & Thylefor, 1993, *Arbejdsgruppens psykologi*. Reitzel.

Sociologisk teori og sociologisk metode

Giddens, Anthony, 1997, *Sociology*, Polity Press.

Giddens, Anthony (2000) *En løbsk verden*. København: Hans Reitzel.

Andersen, Heine (red.), 1998, *Sociologi - en grundbog til et fag*, Hans Reitzels Forlag.

Harboe-Jepsen, Thomas, 1997, *Indføring i sociologisk metode*, København, Samfundslitteratur.

Tonboe, Jens (2000) *Forelæsningsnoter til Generel Sociologi*. AAU: Den samfundsvidenskabelige Basisuddannelse.

Supplerende litteratur

Andersen, Ib (1999) *Den skinbarlige virkelighed*. København: Samfundslitteratur.

Salomonsen, Per, 1995, *Grundlæggende metodebegreber i sociologi*, Akademisk Forlag.

Nielsen, P., 1994, 1998, *Produktion af viden*, København, Teknisk Forlag.

Metodekurserne

Nielsen, P., 1994,1998, *Produktion af viden*, København, Teknisk Forlag.
Ingemann, Jan Holm, 1999, *Introduktion til statistik*, Aalborg Universitet.
Danmarks Statistik, *Statistisk 10-års oversigt*
Jensen, Leif Becker, 1997, *Indføring i tekstanalyse*, Roskilde Universitetsforlag, 114 sider.
Foss, Sonja K. 1996, *Rhetorical Criticism. Exploration & Practice*. Second Ed. Illinois: Waveland press.
Walton, Douglas N., 1989, *Informal Logic: A Handbook for Critical Argumentation*, Cambridge University Press.
Clausen, H. P. *Hvad er historie*, Jørgen Paludans Forlag, 1999
Jørgensen, Peter Stray (1998) *Klart sprog i universitetsopgaver*, Samfundslitteratur.
Rienecker, Lotte og Peter Stray Jørgensen (1999) *Opgaveskrivning på videregående uddannelser. En lærerbog*. Samfundslitteratur

Jura

Jensen, Claus Haagen, *Materialiesamling til jurakursus - Del A, B og C*, Aalborg Universitet, efteråret 2000.
Jensen, Claus Haagen, *Opgavesamling med generel besvarelsesvejledning*, Jurakursus, Aalborg Universitet, efteråret 2000.
Nielsen, Ruth, *Lærebog i arbejdsret*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
Zahle, Henrik, *Dansk Forfatningsret 3. Menneskerettigheder*. Christian Ejlers Forlag.

Anden relevant litteratur

Hansen, Carsten Svane, Peter Nørbæk Hansen & Palle Qvist, 1997, *Samfundslæx*, Gyldendals Undervisning, ISBN 87-00-16346-5

OBS!!
Gem denne kursusbeskrivelse.

Erfaringerne viser, at mange studerende, får brug for den som dokumentation i forbindelse med efter-/videreuddannelse